

YARALARI BİRLİKTE SARACAĞIZ!

Okul müdür yardımcımız Nihat Çini'nin de aralarında bulunduğu Osmangazi İlçesi okullarında görevli müdür ve müdür yardımcılardan oluşan 35 gönüllü yöneticimiz depremde etkilenen vatandaşlara destek amacıyla Hatay'a gitmek üzere yola çıktılar.

Dayanışmanın, birlik ve beraberliğe her zaman-kinen çok daha ihtiyacımız olan bu zorlu günlerde her alanda, sahada, koordinasyonda görev almak için ön saflarda yerlerini alan gönüllü eğitimcilerimize, tüm kamu kurumlarında, STK'lerde çalışanlara; madden, manen destekte bulunan ülkemizin her bir ferdi-ne minnettarız. İnanıyoruz ki el ele verecek, yaralarımızı birlikte saracağız.

SOSYAL MEDYADAKİ YANSIMA HAYATLAR

Ekin GÜREŞÇİOĞLU

Okulumuzda "Kök Değerlerimiz" başlıklı bir proje ile öğretmenlerimizin rehberliğinde farklı değerlerimizle ilgili olarak her ay düzenli olarak hem çeşitli etkinlikler gerçekleştiriyoruz hem de bu değerlerle ilgili yazılar yazıp dijital ortamda yazılar kaleme alıyoruz. Geçtiğimiz ay üzerinde durduğumuz değer, "Dürüstlük ve özenetim" idi. Sosyal medyada özenetim ve dürüstlük üzerine kaleme aldığım bu yazımda pek çoğumuzun da sıklıkla kullandığı sosyal medyanın hayatımıza yansımaları ve hayatımızın sosyal medyadaki görünümünü irdedim.

Tüm dünyada sosyal medya kullanımı ve buradan kurulan etkileşimin miktarı giderek artmaktadır. Bu platformlara üye olan insanların büyük bir çoğunluğu ise günde birkaç kez hesaplarını kontrol etmektedir. Sosyal medya kullanımı artık kendimizi fotoğraflar, güncel siyasi ve toplumsal olaylara yönetilen yorumlar arasında gezinirken buluyoruz.

Artan sosyal medya kullanımı ve maruz kaldıklarımız şu soruyu gündeme getiriyor: "Buradaki bilgiler ne kadar doğru? Daha spesifik olarak, sosyal medya sitelerindeki insanlar ne kadar dürüst?" Gerçekçi olmak gerekirse çoğu insanın sosyal medyada doğruyu söylemediği aşikardır.

İngiltere'de yürütülen ve 2000'den fazla kişinin katıldığı bir çalışmada ise katılanların % 53'ü kendileri ve hayatları hakkında internete yalan söylediklerini kabul etti. Çeşitli travmalar ve toplum tarafından kabullenilme arzusuyla başvurulmuş yalan söyleme zamanla kişiler arası iletişime zarar vermektedir. Elbette sosyal medyada yalana başvurduğunuz tek nokta bu değil. Bazı insanlar paylaştıkları fotoğraflar ve videolarla kendilerine kusursuz imajı çizmektedirler oysaki ortada böyle bir durum yoktur. Birçok insanın kendisini yetersiz hissetmesine neden olmaktadır.

Sonuç olarak sosyal medyayla uğraşırken, kendinize, gördüğünüz şeyin gerçekliğin doğru bir yansıması olmadığını hatırlamanız çok önemlidir. Gerçek hayatı yansıtmayan bu yansımalar sadece hesap sahibinin görünmesini istediklerinden ibaret olan yalanlardır.

DEPREM GERÇEĞİMİZ

■ Mustafa SEVER

Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü ile AFAD verilerine göre ülkemizde 2022 yılı içerisinde 20.277 deprem kayıtlara geçmiştir. Ülkemiz deprem riski bakımından dünyada 4.sırada yer almaktadır (AFAD, 2018). Ülkemizde her üç günde bir 4 ve üzerindeki büyüklüklerde depremler meydana gelmektedir. Ülkemizde ortalama beş yılda bir yıkıcı deprem gerçekleşmektedir. Aletsel dönem olarak adlandırılan 1900 yılından günümüze 5 ve üzerindeki büyüklüklerde ülkemizde 1800'den fazla deprem gerçekleşmiştir. Avrupa Deprem risk haritası incelendiğinde ülkemizin deprem gerçeği açık bir şekilde görülmektedir (Görsel1).

Ülkemizin üzerinde yer aldığı genç ve aktif deprem kuşağı herhangi bir dış müdahaleye, teknolojik dokunuşa gerek kalmadan depremler üretmektedir ve üretmeye devam edecektir. Bu nedenle gezegenlerin dizilimi, bulutların şekli, yıldızların görünümü, elektromanyetik dalgalar, titanyum çubukları vb deprem senaryoları üretmek yerine jeolojik gerçeğimizi kabullenmeli ve buna uygun tedbirler almamız. Ülkemizde son yüzyılda 80'e yakın yıkıcı deprem meydana gelmiştir. Ülkemizde depremlerin oluşması için farklı bir senaryoya ya da güce gerek yoktur. Jeolojik yapımız her beş yılda bir yıkıcı deprem üretmektedir. Son yüzyılda ülkemizde 7 ve 7'nin üzerindeki büyüklüklerde 16 deprem meydana gelmiştir. Geçmişte olduğu gibi yakın gelecekte de ülkemizde yıkıcı depremler gerçekleşecektir. Depremleri engellemek mümkün değildir ama alınacak tedbirleri ile depremlerin olası olumsuz etkilerini azaltılabilir.

Doğal olaylar meydana gelmesini önleyemeyen parçası olan deprem, heyelan, kaya düşmesi, çığ, volkanik patlama, sel, taşkın vb doğa olayları milyonlarca yıldır yeryüzünü şekillendirmektedir. Doğa olaylarının afete dönüşmesinin nedeni can ve mal kayıplarıdır. Bir doğa olayı can ve mal kaybına neden olduğunda afet olarak tanımlanmaktadır. Dünyada 31 çeşit doğal afet bulunmaktadır ve bu afetlerin 28 tanesi meteorolojik kökenlidir. Ülkemizde en sık görülen doğal afet heyelan iken en fazla can ve mal kaybına neden olan afet depremdir. Ülkemizdeki afetlere bağlı can kayıplarının da yüzde 60'ını depremler oluşturmaktadır.

Aletsel dönemde dünyada kaydedilen en büyük deprem 1960 yılında meydana gelen 9.5 büyüklüğündeki Şili depremidir. Dünyada en uzun süren deprem ise 10 dakika süren 2004 Endonezya depremidir. Dünyada en fazla ölüme yol açan deprem ise 316.000 kayıp ile 2010 yılında Haiti'de meydana gelen 7.7 büyüklüğündeki depremdir.

Ülkemiz dünyanın en önemli deprem kuşaklarından biri olan Akdeniz-Alp-Himalaya deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Dünyada meydana gelen tektonik depremlerin yaklaşık olarak yüzde yirmisi bu kuşak üzerinde gerçekleşmektedir.

Ülkemizde meydana gelen en büyük deprem 7.9 büyüklüğü ile 1939 Erzurum depremidir. Hepimiz derinden etkileyen ve tarifsiz acılara neden olan 11 ilimizi etkileyen merkez üssü Pazarcık ve Elbistan olan Kahramanmaraş depremleri ülkemizde en fazla can kaybına sebebiyet veren depremler olarak kayıtlara geçecektir.

Depremlerin şiddetini etkileyen birçok bileşen bulunmaktadır. Depremin büyüklüğü, odak noktasının yeryüzüne uzaklığı, zeminin sınıfı, zeminin hakim frekansı, anakaya derinliği, yapıların kalitesi ve yapıların doğal frekansları depremin şiddetine etki eden unsurlardır. Depremin büyüklüğü ile şiddeti farklı kavramlardır. Depremin büyüklüğü depremin kaynağında açığa çıkan enerjinin ölçüsüdür. Depremlerin aletsel büyüklüğünü ölçmek için Richter ölçeği kullanılmaktadır. Depremlerin şiddeti depremin insanlar ve yapılar üzerinde etkilerine yani gözlemsel bilgilere göre tespit edilir. Depremin şiddetinin tespitinde kullanılan en yaygın ölçek Mercalli şiddet ölçeğidir. Depremin şiddeti I den XII'ye kadar Romen rakamları ile ifade edilmektedir. Kahramanmaraş'ta meydana gelen merkez üssü Pazarcık olan 7.7 büyüklüğündeki depremin şiddeti XI, merkez üssü Elbistan olan 7.6 büyüklüğündeki depremin şiddeti ise X olarak açıklanmıştır (AFAD, 2023).

Depremin büyüklüğü ile şiddeti arasındaki ilişki bir ses sistemi ile ortamdaki ses ilişkisine benzetilebilir. Sesin çıkış gücü sabit olsa da ses dalgalarının ses sisteminin yakınındaki kişi ile ortamdaki en uzak kişiye olan etkisi farklıdır. 7.2 büyüklüğündeki bir deprem bazı bölgelerde XI bazı bölgelerde ise IX şiddetinde etkisini gösterir.

Deprem büyüklüğü ile ilgili bir diğer önemli husus deprem büyüklük hesaplama formülünün 10 tabanlı bir logaritma içermesidir. Richter ölçeğine göre 1 birimlik artış depremin gerçek büyüklüğünün 10 katına çıkması anlamı taşır. 7.7 büyüklüğündeki Kahramanmaraş depremi 7.4 büyüklüğündeki Gölçük depreminin yaklaşık 2 katıdır.

Mevcut teknolojilerle depremlerin ne zaman meydana geleceğini bilmek mümkün değildir. Farklı tekniklerle depremlerin oluşum zamanlarını tahmin ettiği öne süren kişilere kulak asmak gerekir. Jeolojik açıdan bakıldığında her üç günde bir 4 ve üzerindeki büyüklüklerde depremlerin gerçekleştiği ülkemizde deprem tahmini için kahin olmaya gerek yoktur. 2022 yılında meydana gelen 20.277 depremi 365 güne böldüğümüzde ülkemizde günde ortalama 56 deprem meydana geldiği görülmektedir.

ŞEHİR VE KİMLİK ÜZERİNE-2

Nagehan TOPRAK

Şehir bir koku, bir iz, bir ruh... Baudelaire'in ruh kokan Paris'i, Necib Mahfuz'un yaşanmışlık kokan Kahire'si, Bourges'in dünyanın kültürlerini buluşturduğu Buenos Aires'i, Kafka'nın Prag'ı, Yahya Kemal'in Aziz İstanbul'u... Hangi şehirden söz edersek edelim aslında bir kimliğe ve daha geniş bir pencerede bir medeniyete vurgu yapıyoruz.

Allah (cc), zamandan ve mekândan münezzehtir. Bu ne demektir? Allah'ın hiçbir şekilde zamanla ve mekânla ilişkilendirilmemesi demektir. Zira zaman ve mekân mahlûkât yani yaratılmıştır tıpkı diğer canlı ve cansız varlıklar gibi. İnsanoğlu, yaratılmış zaman ve mekâna kendi mührünü vururken aynı zamanda zaman ve mekânın izlerini de taşır, yaşar. Bir maddada inşa olurken inşa da eder. Yaşadığı an içinde statik mekân, dinamik hale gelir.

Yaşadığımız her mekân iyi ya da kötü anılarla birlikte aslında hayatımızın bir parçası haline gelir. Zihin dağarcığımızda büyük tesirler bırakır. Mekân sabit kalsa da mekân algısı, zihnimizde hareketli bir hayatın bir parçası olur. Şehirde yaşayan insan ve şehir bir bütündür. Dinamik bir hayat içinde yaşayan insanın bir mekâna ihtiyacı vardır. Görünüşte şehir, statik bir mekân olsa da aslında insanın yaşadığı anlarıyla, tecrübeleriyle bir mana kazanmaktadır.

Max Weber, şehirlerin kuruluşunu üç düşünce üzerine temellendirir: Antik dönemlerde bir mabed üzerine, Ortaçağ'da bir kale üzerine, günümüzde ticaret merkezleri üzerine kurulmuş şehirler. Mabed, kale ve çarşı merkezli şehirler: Mekke, Kudüs,... Ortaçağ'da garnizon şehirler, Haçlı Seferlerindeki koruma ve konaklama amaçlı kale şehirler ki Aydınlanma Çağı ile bu şehirler ticaret şehirlerine dönüşüyor. Günümüzde ise bir ticari odak etrafında modernite, kapitalizmin yönlendirmesiyle oluşan şehirleri örnek verebiliriz.

Diğer yandan kuruluş yapısına göre ister kaotik, ister uniform isterse hiyerarşik bir yapısı olsun şehir, içindeki yaşayanlarıyla bir mana kazanır. Şehir, yapıyı bir oluşumdur. Bir şehir nasıl oluşur? Bunun farklı yolları vardır: Bir birey ya da toplum tarihi süreç içinde yeni bir mekâna bir şehir inşa ediyor. Bir diğerinde, bir toplum başka bir topluma ait bir şehri savaşla, ticaretle ya da başka bir yolla ele geçiriyor ve şehri dönüştürüyor. Ya da bir toplum kendisinden önce yaşamış toplumdan miras kalan şehri muhafaza ediyor. Birinci yol, idrak ve inşa, ikincisi fark ve inşa, üçüncüsü ise sorumluluk ve inşa olarak yansıyor. Üçünün ortak yanı inşa sürecidir. Bu süreç, fiziksel olabileceği gibi soyut bir süreçtir. Tecrübelerden yola çıkarak diyebiliriz ki bir şehrin kimlik kazanması ise kabaca yüz yıllık bir zaman dilimini kapsar. Birey ve toplum nasıl yaşıyorsa hangi kural ve prensipleri düstür ediniyorsa yaşadığı şehri de o kurallara, prensiplere göre ya sifardan inşa ediyor ya dönüştürüyor ya da muhafaza ediyor.

Şehir ve kimlik kavramı beraberinde şehirde yaşayan insanların koyduğu kurallara, uyguladığı prensipler, yönelimleri, edindikleri tecrübeler, mensubiyetleriyle, davranış kalıplarıyla birlikte "medeniyet tasavvuru" kavramını da ortaya çıkarıyor. Fizyolojik donanımlarla birlikte akıl, içgüdü ve duygularımızın sentezinden çok daha fazlasıdır birey. Yaşamın sürdürürken birey, hayatı anlamlandırırken sorular sorar; cevaplar arar. Sorularına cevaplar bulamadığı noktada buhrana, kaosa da sürüklenebilir. Kolektif sinerji olarak da adlandırabileceğimiz medeniyet tasavvuru, birey ve toplum için bir manada makul bir çıkış yolu, bir yol feneridir ki kaos kozmosa dönüştürüyor. Bireye ve topluma bir hedef gösteriyor. Farklılıkları bir potada eritip düzeni sağlıyor. İnandırıcı ve içselleştirilmiş bir medeniyet tasavvuru ise gelecek toplumlar için ışık olacaktır. Bunun için işlevsel bir değerler sistemine; bu değerler sisteminin pratikte uygulanabilir olması, davranışa dönüştürülmesi ve sürekliliği esastır. Otokontrol için ise ahlak ve hukuk sisteminin varlığı medeniyet tasavvuru için olmazsa olmazdır. Şehri inşa etmek, dönüştürmek ya da muhafaza etmeyi bir eylem, bir davranış olarak kabul edersek bu eylem ve davranış değerler sisteminin hayata geçtiği yer, görünür olduğu yer olarak kabul etmemiz gerekir. Bununla birlikte şehirdeki her öge de medeniyet tasavvurunun bir yansımasıdır. Her şehri inşa etmek, dönüştürmek, muhafaza etmek ahlaki ve hukuki bir süreç içinde gerçekleşmelidir. Hal böyleyken Max Weber'in şehirlerin kuruluşuna yönelik kuramlarından hareketle ruhanîyeti olan şehirlerimizde tabii ki ekonomik hayatı ve değişen, gelişen koşulları da yadsımadan özellikle yaşadığımız kadim şehirlerin ruhunu yaşatmanın, dönüştürmenin ve muhafaza etmenin sorumluluğu üzerimizdedir.

Mimar, yazar Aydın Boysan, "Bir şehirde binaların boyu, ağaçların boyunu geçmiştire o şehirde yaşamaz." diyor. Bu hep birlikte oturup üzerinde uzun uzun düşünüp konuşmamız gereken meselelerdendir. Söyleyecek ve yazacak çok söz olmakla birlikte yazımı birkaç soruyla tamamlamak istiyorum: Peki şehiri kim? Şehirde yaşayan şehirlisi mi? Yaşadığı şehre katkı yapan mı, kendini şehriyle beraber geliştiren mi? Yoksa şehirde yalnız para kazanan, para sarf eden, harcayan mı? Bir şehre girdiğinizde görmeyi arzu ettiğiniz ilk şey nedir? Yaşadığımız şehrin silüetini neler oluşturuyor?